

BEWAAR HET PAND

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING DER OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Meditatie

Een leven zonder vrees

"Want hij vreesde binnen Zoar te wonen"

Genesis 19:30m

Lot was behouden in Zoar aangekomen. Evenwel - al spoedig verliet hij die plaats. Vrees, angst kreeg hem te pakken, vervulde zijn hart en ging hem beheersen. Waarschijnlijk trof Lot in Zoar dezelfde toestanden als in Sodom aan. Het oordeel van God zou daarom ook Zoar kunnen treffen. De vrees daarvoor dreef hem Zoar uit.

We denken: Lot heeft z'n les geleerd. In Sodom talmde hij. Hij moest door een engel eruit getrokken worden. Daar laat hij het niet meer op aankomen. Veronderstel dat er geen engel zou komen, dan zou hij met de lieden van Zoar omkomen. Derhalve gaat hij. Nu geheel vrijwillig.

Toch is er meer te zeggen, heel wat meer ook. Lots vrees komt niet voort uit de vreze des Heeren. De kinderlijke eerbied en het heilig ontzag voor de Heere openbaren zich altoos daarin, dat de handen gevouwen worden en gebeden wordt: Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal. Die vreze handelt niet naar eigen inzicht en goeddunken. Die vreze geeft het begeren om alleen op Gods weg te gaan. Lot ging, gedreven door vrees, zijn eigen weg. Dat is altijd een kwalijke zaak. Juist in het oog van de Heere.

Het moet gezegd worden: Lots vrees is geen werk van de Heilige Geest, is een puur menselijke aangelegenheid. Hij staat hier zelf centraal. Het uitgangspunt is: hoe ontkom ik aan het gericht van God, hoe word ik ervoor bewaard. Lot meent dat zelf te kunnen oplossen. Dat hij uit Zoar ging, maakt heel duidelijk, dat hij niet goed geluisterd had naar zijn God. De Heere had hem het

gebergte aangewezen als plaats van ontkoming. Op Lots eigen verzoek - het gebergte was zover weg, Zoar was dichterbij - werd het de kleine stad Zoar. Die plek, hoewel ook het oordeel verdiend hebbend, werd terwille van Lot gespaard. Daar zou Lot volkomen veilig wezen en niets te vrezen hebben.

Lot had slechts half geluisterd. Toen stak wantrouwen jegens de Heere de kop op. Zo vergaat het immer hen die maar half luisteren. Twijfel aan de genadige gezindheid van de Heere gaat overheersen, en dan komt de vrees, de angst, die tenslotte het gehele hart in bezit neemt. Een mens die tot paniek komt, weet uiteindelijk niet meer wat hij doet. In z'n radeloosheid gaat hij heilloze wegen op, en neemt z'n toevlucht tot dingen die geen toevlucht zijn.

Ook u kunt in de greep van de angst zitten. Vrees is typerend voor de gevallen mens. Als de Heere komt met Zijn heilsopenbaring, moet Hij eerst zeggen: "vrees niet". Wie zou niet vrezen, wanneer de oordelen van God over de aarde gaan, wanneer het sterven zo dichtbij is, wanneer nabij komt: wij allen moeten geopenbaard worden voor de rechterstoel van Jezus Christus? Wij met onze zonde en schuld, en God de Heilige Die de schuldige geenszins voor onschuldig houdt! 't Is toch te begrijpen dat onbekeerden en ongezaligden zullen uitroepen: bergen valt op ons en heuvelen bedekt ons voor het aangezicht van Hem Die op de troon zit.

Lieve lezer(es), in de rechte prediking heeft het komende gericht altijd een plaats. De prediker, bewogen met uw onsterfelijke ziel, gaat dat niet uit de

weg. Echter - hij predikt niet alleen dit. 't Is altijd getweeën: gericht en genade. Dat is de opdracht van de Zender aan Zijn gezondene. En die twee voortdurend in evenwicht met elkaar. Niet de een meer en de ander minder. Er zou een streep gehaald kunnen worden of door 't een of door 't ander. Wat zou 't erg zijn als de hel niet meer verschrikt en de hemel niet meer bekoort. De schrik des Heeren bewege u tot het geloof!

Op uw vraag: is er nog een middel om die welverdiende straf te ontkomen?, geeft het Evangelie toch zo'n rijk antwoord. Als de echte vrees in uw ziel gewekt wordt, dan geraken we niet in paniek, tot wanhoop als gevolg van half luisteren. Dat hele woord van God gaat beslag op ons leggen. Het woord van de Middelaar Jezus Christus. Hij in het gericht geweest, opdat het gericht van God zich over mij niet zou voltrekken. Dat wondere, dat rijke Evangelie, waar de Heere in Zijn grote en ontfermende liefde voor gezorgd heeft. U wantrouwt toch niet de genadige gezindheid van de Heere jegens u? Dan blijft de vrees u voortdrijven. Dan grijpt u naar dingen die geen uitkomst geven.

Jezus Christus de enige Schuilplaats. Daar is het veilig, volkomen. In die Schuilplaats is alles vrees ongepast. Wie toch blijft vrezen doet Hem tekort.

Lot is de enige niet geweest die boordevol vrees was. Ze zijn er ook vandaag. Wie zou de toorn, het gericht van God niet vrezen? En Hij zal zeker ten gerichte komen!

Echte vrees, vrees als werk van de Heilige Geest, doet niet blijven steken in de vrees. Die leidt heen naar Hem Die zegt: vrees niet, want Ik ben in de angst en in het gericht geweest. Dan wordt het door Hem een leven zonder vrees.

Ds. v.Z.

Van de administratie

Hartelijk dank voor de ontvangen gift van f 100,- voor de school in Dundas, van de Chr. Geref. Kerk van Utrecht-Noord. Van het vorige nummer van ons blad bleken volgens reacties van enkele abonnees, 2 bladzijden blanco te zijn.

Dit behoort natuurlijk niet zo te zijn. De drukker heeft ons zijn excuses hiervoor aangeboden.

Mochten er nog meer abonnees zijn, waarbij dit het geval was en die graag deze bladzijden, maar dan bedrukt, willen ontvangen, laat u het ons weten en wij sturen hen die alsnog toe.

Tenslotte delen we u mede dat de collecten gehouden op Ontmoetingsdag te Kampen inclusief het koffiegeld hebben opgebracht f 6.880,35, waarvoor heel hartelijk dank.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn. Tel. 01720-74202. Postbank 704350.

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk
verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter, Ds. A. van Heteren en Ds. D. Slagboom.

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Copie voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar: Ds. A. van Heteren, Voordijk 247, 2992 AL Barendrecht, telefoon 01806 - 13069.

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720-74202, postrek. 70.43.50 t.n.v. de administrateur van "Bewaar het Pand" te Alphen a/d Rijn.

Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.

Advertenties f 0,60 per mm met een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Van de redactie

Nu u dit nummer van Bewaar het Pand voor u hebt ligt de Ontmoetingsdag te Kampen weer achter ons. De samenvatting van de aldaar gehouden toespraken hopen we in ieder geval gedeeltelijk in het volgende nummer te plaatsen. Zoals u bemerkt hebt was Ds. J. Veenendaal verhinderd te spreken vanwege gezondheidsredenen. In

zijn plaats heeft Ds. J.P. Boiten gesproken. We leven mee met Ds. Veenendaal en hopen dat hij spoedig weer geheel hersteld mag zijn en zijn ambtelijke arbeid in de gemeente van Katwijk aan Zee weer ter hand mag nemen. In dit nummer vindt u de gebruikelijke artikelen en het vervolg van de omgewerkte lezing van Ds. A. Baars over de tucht.

AvH.

Nederlandse Geloofsbelijdenis (68)

Verwerping van menselijke vonden

Voor het laatste mogen we bezig zijn met artikel 35 over het Heilig Avondmaal. 't Gaat om de verwerping van de dwalingen ten aanzien van dit sacrament en de verkeerde praktijken, die daar aan verbonden zijn.

't Zal direct opvallen: onze belijdenis noemt niet één dwaling bij name. Heel sober wordt het hier beleden, zij het dat de afwijzing des te krachtiger is. Gesproken wordt van "alle innemengselen en verdoemelijke vonden, die de mensen bij de sacramenten gedaan en gemengd hebben". We zullen daarbij vooral moeten denken aan de Roomse dwalingen in leer en praktijk.

Waarom onze belijdenis hier niet de afwijkingen nader omschrijft? Allereerst meen ik te kunnen zeggen: ze waren bekend bij degenen die deze belijdenis onderschreven. In de tijd dat onze belijdenis werd opgesteld had men er mee te maken. Om maar één voorbeeld te noemen: hoe werd er gehandeld met de hostie? Voor wie het niet weet, wat daarmee bedoeld wordt, even dit: de hostie is het stukje brood, dat naar Roomse opvatting geworden is tot het lichaam van Christus. Welnu, die hostie werd rondgedragen in processies door de straten. Men knielde er voor neer. De priesters brachten die hostie in de sterfhuizen en legden die op de tong van de stervenden. Lukte het de overheid niet om een bepaalde twist bij te leggen, dan werd de priester er met de hostie bijgeroepen. Men boog voor het "lichaam des Heeren"!

In de tweede plaats moet hier opgemerkt worden dat onze belijdenis de kracht niet gezocht heeft in een lange verdediging tegen Rome, maar in een positieve en geestelijke be-

dering van het Heilig Avondmaal. Meermalen hebben we dat eigenlijk al gezien: het levend geloof belijdt naar de Schriften, wat het Avondmaal betekent voor de Kerk des Heeren. Zo is eigenlijk heel dit artikel al één protest geweest tegen de Roomse dwalingen en praktijken. Zo is ook beter uitgekomen dat het in de strijd tegen Rome niet het minst ging om het waarachtige leven van de Kerk.

Zo komen we tot de tekst: "Daarom verwerpen we alle innemengselen en verdoemelijke vonden, die mensen bij de sacramenten gedaan en gemengd hebben als ontheiligingen daarvan, en zeggen dat men zich moet laten vergenoegen met de ordening, die Christus en Zijn Apostelen ons geleerd hebben, en spreken, gelijk zij daarvan gesproken hebben".

Om welke vonden het gaat

't Lijkt me goed in onze tijd, waarin deze dingen in de regel verder van ons afstaan, enkele "vonden" te noemen. Dan weten we waar het concreet om gaat. Overigens stippen we maar even een en ander aan.

Hier moeten we allereerst denken aan de Roomse leer van de transsubstantiatie. In het voorgaande is er al iets over gezegd. We herinneren eraan: brood en wijn zouden veranderen in het wezenlijk lichaam van Christus. Zo worden ze dus, volgens deze opvatting, een soort "toverbrood" en "toverdrank". Wie deze middelen ontvangt heeft - en dat zómaar - deel aan de Goddelijke genade. Het is een leer die sinds 1215 een gezaghebbend dogma in de Rooms-Katholieke Kerk geworden is.

Dan moeten we denken aan de instelling van de mis, waarover ook al iets gezegd is. Het is de dagelijkse onbloedige herhaling van het offer van Golgotha. Christus zou de mis gewild hebben toen Hij bij de inzetting van

het Heilig Avondmaal gezegd heeft: "Doet dat tot Mijne gedachtenis". Het zou een bevel geweest zijn aan de apostelen en de priesters als hun opvolgers. Om Hem dus te offeren. Via de mispriesters wordt op het altaar het offer aan God opgedragen. Daardoor verleent de Heere genade, de vergeving der zonden. De mis is nodig voor de levenden, maar ook voor de doden. Voor allerlei noden kan men een mis in de kerk laten opdragen, tijdens het leven. Voor de doden kan het verkorting betekenen van het vagevuur. Op het misoffer volgt de aanbidding: de hostie wordt aan de gemeente getoond en deze valt in aanbidding neer.

Aan deze dwalingen zijn de verkeerde praktijken verbonden, die in de Middeleeuwen meer en meer een plaats hebben gekregen bij het kerkvolk. We hebben het al gehad over de verering van de hostie. We moeten hier ook noemen het onthouden van de drinkbeker aan degenen, die deelnemen aan de maaltijd. Dan neemt de priester alleen de drinkbeker. Het brood mag door allen gegeten worden, zij het als ouwel, maar de priester moet in plaats van allen de wijn drinken. Calvijn schrijft erover in de Institutie: "Uit diezelfde werkplaats - van de duivel - komt ook die andere instelling, die de helft van het Avondmaal aan het beste deel van Gods volk ontstolen of ontruikt heeft: namelijk het teken des bloeds, dat aan de leken en onheiligen (want met deze namen versieren ze het erfdeel Gods) verboden is, en aan weinigen, die geschoren en gezalfd zijn tot een bezitting gegeven is. Het bevel des eeuwigen Gods is, dat allen drinken; hetwel de mens door een tegenovergestelde wet durft afschaffen en terzijde stellen, gebiedend dat niet allen drinken".

Calvijn wordt ook niet moe aan te tonen dat deze zaken van het begin af aan niet zo geweest zijn. We citeren maar weer als hij daarover schrijft ten aanzien van het onthouden van de beker: "...waarom hebben in de betere tijd, van de apostelen af tot duizend jaren daarna zonder uitzondering allen deel gehad aan beide tekenen?" Hij haalt daarbij getuigenissen aan van kerkvaders. Tekenend is, hoe hij als bewijs noemt de wering van keizer Theodosius van het Avondmaal door Ambrosius. Toen de keizer ten onrechte velen had laten doden, werd hem de toegang tot de tafel des Heeren belet. Calvijn vermeldt het "Hoe zult gij" zei Ambrosius tot Theodosius "met zulke

handen het heilig lichaam des Heeren ontvangen? Met welk een vermetelheid zult gij met uw mond deel hebben aan de beker van het kostbare bloed?" Daaruit blijkt het dus dat in die tijd de beide tekenen aan allen, die naderden, werden gegeven.

..als ontheilighingen.....

Onze belijdenis schroomt bepaald niet in het veroordelen van de Roomse praktijken. Er worden scherpe woorden gebruikt, die velen in onze tijd niet welgevallig zijn. De menselijke vonden worden als "verdoemelijke" betiteld. En al de Roomse praktijken worden als ontheilighingen van dit sacrament veroordeeld. Dat is dus niet mis. Het gaat hier niet om het uitleven van de lust om te vervloeken. 't Raakt de eer van God, bijzonder van de enige Zaligmaker! We behoeven maar bij de mis te blijven. Onze catechismus heeft het over de Paapse mis. Dat is niet als scheldwoord bedoeld, het wil niet anders zeggen dan: de pauselijke mis. Wel, in de mis wordt het enig en volkomen offer van Christus verloochend. Hij Zelf wordt diep miskend, Die ZichZelf door één offerande heeft opgeofferd voor de Zijnen. Eens en voorgoed heeft Hij dat gedaan. Het levend geloof ervaart dat als zo'n grote zaak, dat daar niets meer bij hoeft, niets meer bij kan en niets meer bij mag. Alles wat er bij genomen wordt is ontering van Zijn werk, van Hem-Zelf.

En dan de aanbidding bij de mis! Het is terecht afgoderij genoemd en we weten, dat daar het woord "vervloekt" bij gekomen is. Het moge dan waar zijn dat men gezegd heeft: alle afgoderij is vervloekt, dus is dat woord eigenlijk overbodig. Toch...in zo'n tegenwerping wordt voorbijgegaan aan de diepe overtuiging, dat in de mis "Christus een ondragelijke laster en smaad wordt aangedaan" (Calvijn). Een instelling waarbij de mispriester en het altaar in het middelpunt staan, terwijl Gods Woord duidelijk getuigt dat het om de hemelse Hogepriester gaat, roept om een krachtige veroordeling!

Laten we daarbij ook niet vergeten, dat het onze belijdenis er niet om te doen was een vloek op mensen te laden: 't ging om de zaak. Onze belijdenis getuigt in het geloof tegen de leer van Rome, maar zoekt daardoor ook te bewegen tot het belijden van de rechte leer, tot het zoeken van de enige en volkomen Hogepriester. Rome heeft op het concilie van Trente mensen ver-

vloekt die van de Roomse leer afweken. Dat lezen we hier niet.

Is Rome veranderd?

Die vraag kan gesteld worden! Er zijn immers -zegt men - tekenen, dat er althans van een zekere verandering bij Rome gesproken kan worden.

Meerdere Rooms-Katholieken zijn niet gelukkig met de leer ten aanzien van dit sacrament in hun kerk. Ze hebben moeite met de uitdrukking: transsubstantiatie en ook met de offergedachte, zoals die in de mis gesteld wordt. Onbekend behoeft het ook niet te zijn, dat in de Nieuwe Katechismus van 1960 het woord "transsubstantiatie" ook niet gebruikt wordt. Men zegt het anders: niet, dat het brood wordt tot het wezenlijk lichaam van Christus, maar, dat het brood "wezenlijk onttrokken is aan zijn normale menselijke bestemming en geworden is tot het brood, dat de Vader ons schonk: Jezus Zelf".

Hier kan ook gewezen worden op een nieuwe formulering van de offergedachte bij de mis. Men wil dan niet spreken van een -onbloedige - herhaling van het offer van Christus maar van een tegenwoordig-zijn van dat offer. Ondertussen houdt men vast aan de reële tegenwoordigheid in de tekenen van brood en wijn.

Zo'n vernieuwing van woorden is naar onze overtuiging geen verandering van gedachten. Die uit is op een toenadering tot Rome - zonder volstreekte onderwerping aan Gods Woord - moge hier een lichtpunt zien. Wij zien die niet. In de leeruitspraak van 1965 werd de leer van de transsubstantiatie gehandhaafd. "De mis dient om het offer van Christus tegenwoordig te stellen, te vernieuwen en toe te passen." Het is een andere voorstelling. In het nieuwe kleed is de oude dwaling verborgen. Het blijft wezenlijk hetzelfde: de enigheid en volkomenheid van Christus' offer verloochend. Dat kan het ware geloof niet hebben, dat het geleerd heeft en leert: door dat offer alleen!

Vergenoegd met de ordening van Christus

Tegenover de menselijke inmengselen en vonden staat de ordening van Christus. Er is maar één weg tot de rechte belijdenis, viering en beleving van het Heilig Avondmaal. Die weg wordt bepaald door wat Christus en Zijn apostelen geleerd hebben. We kunnen ook wel zeggen: met wat het Woord Gods heeft geopenbaard ten

aanzien van dit sacrament, heeft bevolen. Dat was én is het grote gemis bij Rome en bij allen, bij wie de verworping van dit sacrament uitkomt: niet allereerst gevraagd om het bevel van Christus. Zijn ordeningen hebben het alleen te zeggen. Die heeft de Kerk des Heeren lief. Die heeft de Heere door de eeuwen heen tot zaligheid gebruikt. Zich laten - vergenoegen - met de ordening, die Christus en Zijn Apostelen ons geleerd hebben, is uit-

eindelijk geen formele zaak! De Koning van de Kerk heeft met die ordening het geestelijk welzijn van Zijn Kerk op het oog. En dat geestelijk welzijn is er alleen, wanneer in de school van de Heilige Geest geleerd wordt te leven uit het Woord des Heeren, ook ten aanzien van het Heilig Avondmaal!

D. Slagboom.

De tucht in de Kerk des Heeren (2)

In de tweede plaats bedoelt de tucht anderen af te schrikken dergelijke zonden te begaan. Want wanneer de zonde welig voortwoekert in de samenleving, slijt het zondebesef uit, wordt de heiligheid van de Wet ondergraven en verdwijnt het besef van de hoogheid en heiligheid van de Heere God. We zien dat rondom ons heen, in West-Europa en heel in het bijzonder in ons goede vaderland waar de zonde onbemerkt in de naam van vrijheid bedreven wordt. En wat geldt voor de samenleving geldt ook voor de kerk. Waar de zonde oeverloos getolereerd wordt en de tucht niet wordt gehandhaafd, slijt het besef van de majesteit en de heiligheid van God uit en ook het besef van de hoogheid van Zijn Wet. Paulus zegt het niet voor niets in 1 Timotheüs 5 vers 20 tegen zijn geestelijke zoon Timotheüs: "Bestraf die zondigen in tegenwoordigheid van allen, opdat ook de anderen vreze mogen hebben." Dus die publieke uitoefening van de kerkelijke tucht is noodzakelijk opdat mensen vreze mogen hebben voor God in Zijn majesteit en voor Zijn heilige Wet. Die vrees wil hen ervan weerhouden om in zonde te vallen en in de zonde te leven. Naar mijn gedachte is het vandaag dringend nodig om dit aspect niet te vergeten. De tucht is nodig om de zonde in te tomen en eerbied bij te brengen voor God en Zijn Wet.

Het derde aspect hangt daar ten nauwste mee samen: de kerkelijke tucht is noodzakelijk om de gemeente in leer en leven zuiver te bewaren. Paulus zet dat heel nadrukkelijk voorop wanneer hij in zijn eerste brief aan de Corinthiërs een openlijke zonde in de gemeente aansnijdt. U kunt het lezen in 1 Corinthe 5 waar de apostel zegt, dat er vormen van seksuele losbandigheid in die gemeente zijn, die zelfs onder de heidenen niet voorkomen. Daarom moet de man, over wie het

hier met name gaat, openlijk bestraft worden. Paulus berispt de ouderlingen van de gemeenten van Corinthe dat ze hierin hun taak niet verstaan hebben. En dan zegt hij: "Weet gij niet, dat een weinig zuurdesem het gehele deeg zuur maakt? Zuivert dan de oude zuurdesem uit." (1 Corinthe 5:6 en 7). Wat bedoelt de apostel met die woorden? Wel, het is met de zonde van die éne man net als met het zuurdeeg, met gist zouden wij zeggen - al heb ik me laten vertellen dat gist niet helemaal exact hetzelfde is als zuurdeeg. Wanneer zo'n stukje gist in het deeg komt, dan trekt die gist namelijk door het hele deeg heen. Precies zo is het met een openlijke zonde die in de gemeente en in de kerk getolereerd wordt. Als de dwaalleer bijvoorbeeld in de kerk de ruimte krijgt, trekt zij als het zuurdeeg door het hele deeg heen. Dat wil zeggen, zij krijgt haar invloed in de gemeente en uiteindelijk in heel het kerkverband. En dat bandeloze leven van die ene man, zoals dat in Corinthe voorkwam, zou het hele gemeentelijke leven als een ziekte gaan infecteren. En daarom heeft de kerkeraad heel in het bijzonder erop toe te zien dat de gemeente, zoveel als dit in deze gebroken wereld mogelijk is, leeft bij de zuivere bediening van het Woord en in gehoorzaamheid aan de geboden van de Heere. Vandaar dat in het andere belijdenisgeschrift, dat ik even noemen moet, de Nederlandse Geloofsbelijdenis, ook gezegd wordt dat de kerkelijke tucht een merkteken is van de ware Kerk. U weet dat een ware Kerk, een Kerk die beantwoordt aan de eisen van het heilig Woord van God, aan drie kenmerken te herkennen is. De eerste daarvan is het belangrijkste, maar het tweede en het derde kunnen niet gemist worden. Ze worden genoemd in artikel 29 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis: "De merktekenen, om de ware Kerk te ken-

nen, zijn deze: de zuivere prediking van het Evangelie, ten tweede de zuivere bediening van de Sacramenten, zoals Christus ze ingesteld heeft, en ten derde als de kerkelijke tucht gebruikt wordt om de zonde te straffen." Daarmee wordt onderstreept hoe belangrijk de tucht is om de kerk te bewaren bij het Woord van de Heere. Zij mag niet besmet worden met allerlei wind van leer en doortrokken raken van een levenswandel die in strijd is met de geboden van de Heere. Dat is de derde reden waarom er kerkelijke tucht moet zijn.

Het vierde punt hangt daar nauw mee samen. De kerkelijke tucht is nodig om de toorn van God te voorkomen. God toornt namelijk in Zijn verbondswraak over een ontrouwe verbondsgemeente. Ik ben bang dat dit iets is dat wij in onze dagen binnen de breedte van de gereformeerde gezindte misschien wel al teveel uit het oog verliezen. Wanneer een kerk of een gemeente de dwaling gaat tolereren en verwereldlijkt in haar levenswandel, toont de God van het verbond Zijn heilig ongenoegen. Hoe dan? Precies als in Israël allerlei rampen en calamiteiten? Ik ontken niet dat God deze dingen kán gebruiken. Dat staat ook heel duidelijk in de Bijbel. Maar er is iets wat in zekere zin nog veel erger is. God kan Zijn aangezicht verbergen en Zich terugtrekken. Als dat gebeurt verlaat Hij ons en geeft Hij ons over aan onszelf.... Zien we daar geen symptomen van rondom ons heen? Lijkt het er niet op, dat God ons in het westen van Europa overgeeft aan de dwaasheden van ons eigen hart....? Daarbij denk ik aan dingen als kerkverlating, het feit dat het christelijk geloof publiekelijk algemeen betwijfeld wordt, en de grenzeloze verwarring die er is in kerkelijk en geestelijk opzicht. Zouden dit ook geen tekenen zijn, dat God Zich terugtrekt vanwege de verbondsverbreking? En zou dat allemaal ook niet te maken hebben met een ontbreken aan het juiste bijbelse zicht op de tucht in de gemeente? Dat was het vierde punt.

In de vijfde plaats is de kerkelijke tucht noodzakelijk om de gemeente te verootmoedigen. De reformator Martin Bucer, de zeker onder ons niet onbekende reformator van Straatsburg, heeft in zijn boek over de ware zielszorg met betrekking tot de tucht gezegd: "Wanneer er tucht geoefend wordt in de gemeente, moeten de mensen in de kerk niet alleen maar kijken naar die ene man of naar die ene vrouw

die onder de tucht geplaatst moet worden. Neen, dan heeft de hele gemeente reden om zich te verootmoedigen. Want wanneer er mensen zijn die dwalen in de leer of die in zonde leven, vertoont de Heere zich over mensen *in die bepaalde gemeente* en is bedroefd over zonden die daar voorkomen. Dat is voor de gehele gemeente reden genoeg om zich voor de Heere te vernederen. Want dan is ook dat deel van de gemeente, dat zich niet schuldig gemaakt heeft aan die bepaalde zonde, niet genoeg waakzaam geweest en heeft niet genoeg gebeden om de genade en de bewaring van de Heere!" En een aangrijpende geschiedenis om dit punt wat nader toe te lichten vond ik in een oud boek over een predikant, die ooit in Schotland leefde. Die dominee kwam op een zekere morgen wat laat thuis. Zijn vrouw zat te wachten met het eten. Toen zij hem in de verte zag aankomen, ontdekte zij al snel dat hij erg ontroerd was. Toen hij bij zijn huis was aangekomen, sloot hij eerst al de luiken, die in die tijd in Schotland gewoonlijk voor de ramen zaten. Hij deed ze half dicht, als teken van rouw. Toen hij binnen kwam vroeg zijn vrouw: "Waarom doe je de luiken dicht; is er soms iemand in de gemeente overleden?" Hij zei: "Neen, dat niet, maar er is iets gebeurd wat bijna net zo erg is, of misschien wel erger. Ik ben bij die-en-die geweest, twee oudere mensen die een zoon hadden van een jaar of twintig die niet getrouwd was. De avond daarvoor was die jongen zonder afscheid te nemen weggegaan van zijn ouders. Hij had al de spullen uit zijn kamer gehaald en was weggetrokken naar een grote stad in de buurt. Het enige wat er nog achtergebleven was in die lege kamer was zijn Bijbel. En daaronder een briefje: "Vader, moeder, ik breek met het Woord, want dat zegt me niets meer. Bidt alsjeblieft niet meer voor me, want dat heeft toch geen zin. Ik breek met de regels van het huis, want ik wil leven. Ik breek met de regels van de kerk. En de Bijbel... houd die maar!" En hij had ondertekend: "Uw verloren zoon." En toen die dominee deze dingen heel bewogen aan zijn vrouw vertelde, was het laatste dat hij zei: "Toen ik dat hoorde beseft ik dat het mede onze schuld is: Wij als gemeente hebben niet genoeg gebeden. Wij als gemeente hebben niet genoeg gewaakt. Wij als ambtsdragers hebben niet genoeg aangedrongen. Wij moeten ons allen verootmoedigen en daarom deed ik de luiken dicht." Misschien vindt u het ver-

haal een beetje overdreven. Maar ik vraag u: is het niet waar? Is iedere jongere die de kerk verlaat en iedere oudere die in zonde valt niet een reden om ons als gemeente te verootmoedigen? Of waken wij in onze gemeenten zo sterk in de gebeden voor hen die struikelen en ten dode wandelen....? We zijn toegekomen aan het zesde punt, het laatste. De tucht is noodzakelijk om de eer van Christus en de eer van God te beschermen. Want daar moet het toch om gaan in de kerk. Het moet niet in de eerste plaats gaan om allerlei ideeën en gevoelens van mensen, al krijgen mensen met hun gevoe-

lens wel een plaats in de kerk. Maar ten diepste gaat het in de kerk om de eer van God, Die in Christus Jezus de Koning is van de gemeente die Hij kocht tot het eeuwige leven. En omdat deze Koning Zijn wetten uitvaardigt en Zijn Woord laat verkondigen, en elke afwijking van Zijn geboden en ieder afdwalen van Zijn heilig getuigenis in een ontzetting van Hem! De tucht in de kerk is dan ook dringend nodig om te waken voor de eer van de drieënige God en Zijn inzettingen hoog te houden.

Ds. A. Baars.

Voor de jeugd (38)

De Samaritaanse vrouw

"Als dan de Samaritanen tot Hem gekomen waren, baden zij Hem, dat Hij bij hen bleef; en Hij bleef aldaar twee dagen. En er geloofden er veel meer om Zijns woords wil"

Johannes 4:40,41

Jezus heeft gesproken tot de Samaritanen. Daar hebben we de laatste keer over geschreven. Het is natuurlijk niet mogelijk om alles te verhalen wat Jezus in die twee dagen heeft gezegd. We probeerden daar iets van aan te geven. Concreet weten wij dat niet. Wat Hij gezegd heeft, staat ons niet met zo veel woorden beschreven. Hij heeft natuurlijk gesproken over die dingen die het koninkrijk Gods aangaan. Als we daarover door gaan denken, is daar natuurlijk heel veel over te zeggen. Want de tijden zijn veranderd. Doch heel veel dingen zijn in het leven hetzelfde gebleven. Ten diepste zijn er maar twee rijken in de wereld. Dat is altijd zo geweest, en dat zal ook zo blijven. Wij kennen heel veel rijken. Doch al zijn er verschillende grenzen en al spreekt men verschillende talen, daardoor verandert de werkelijkheid niet. Het ene rijk is het rijk van de vorst der duisternis. Ik noem dit rijk het eerste, omdat elk mens van nature daartoe behoort. Dat is een verschrikkelijke werkelijkheid. Daar wordt, eerlijk gezegd, niet zo veel over gedacht. We vinden het allemaal heel gewoon, dat we in de wereld leven. We zijn eropgezet, en we moeten er door. En een ieder probeert op zijn manier, zo goed mogelijk door dit leven te gaan. We zijn uit de aarde aards. Dat wil zeggen: We leven op de aarde en we zoeken het op de aarde. Eenmaal

komen we ook onder de aarde terecht. Verder strekken onze gedachten zich meestal niet uit. En als het ons op deze aarde goed gaat, dan heten we "geslaagd" in het leven.

Doch aan het einde van dit leven, komt de eeuwigheid. Want de wereld gaat voorbij met al haar begeerlijkheden. En dan? Denken jullie daar ook wel eens aan? En dan! Want we moeten allemaal een keer voor God verschijnen om rekenschap af te leggen van alles wat er in dit leven geschied is, hetzij goed of hetzij kwaad. En nu zijn we van ons zelf onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad. Doch wie heeft daar nog last van? Dat getal is zeer klein. De meesten zijn over zichzelf nogal aardig tevreden. En dat is een kwalijke zaak. De zodanigen hebben van de Duivel geen last. Zolang je nog tevreden bent over jezelf, is de Duivel ook over je tevreden. Je bent dan een gewillige onderdaan van de Vorst der duisternis. Want dat soort mensen moet je niet alleen in de wereld zoeken. Ze zitten ook in de kerk.

De Joden behoorden daarbij. De Samaritanen ook. En wij ook. Vergeet dat niet. Daar zijn goddeloze vijanden van God. Doch daar zijn ook vrome vijanden van God. Al zijn ze vroom, en worden ze van de mensen vanwege hun vroomheid geprezen, het zijn toch vijanden. Je moet er echter wel aan ontdekt worden. Als dat niet gebeurt, dan verwekt de waarheid alleen maar vijandschap. Je ziet dat bij de Joden, het volk waar Jezus uit voortgekomen is en waaronder Hij gewerkt heeft. Hij is tot het Zijne gekomen, en de Zijnen hebben Hem niet aangenomen. Hij

was het waarachtige Licht, gekomen in een duistere wereld. Doch zij hebben de duisternis liever gehad dan het Licht. Zij hebben het Licht gehaat. Zij hebben Jezus gehaat. Dat deden de Samaritanen ook. Want hier wordt van de Samaritanen gezegd, dat zij Jezus baden of Hij bij hen wilde blijven. Doch er staat ook van die Samaritanen geschreven dat zij weigerden Hem door hun landpalen te willen laten doorgaan. Dat is ook een kant van de zaak. Die weigeraars waren vijanden van Jezus. Zodat dus ook onder die Samaritanen openbaar gekomen is, dat er maar twee rijken zijn. De weigeraars waren en bleven aanhangers van de vorst der duisternis. Zo waren er ook onder de Joden veel. Zo is elk mens van nature. Dus geldt dit ook van ons. Nu kunnen vijanden vrienden worden. Gelukkig. Het komt niet bij de mens vandaan. Het komt bij God vandaan. Bij Hem zijn alle dingen mogelijk. Hij heeft alle macht in de hemel en ook op de aarde.

Ja, ook op de aarde. Ook nu nog. Wij denken soms dat de macht op de aarde in handen van mensen ligt. Als je de krant leest, lijkt dat ook zo. Doch de werkelijkheid is anders. God de HEERE regeert. Hij alleen. Hij toont ook Zijn almacht. Hij laat alom Zijn grootheid zien. Doch daar moet je wel ogen voor hebben. Anders staar je je blind op het geweld van beneden. En dat geweld heeft alleen maar de ondergang tot gevolg. Let daar maar goed op.

De Heere Jezus vroeg eenmaal aan die blinde: Wat wilt gij dat Ik u doen zal? Die blinde gaf het juiste antwoord: Heere, dat ik ziende mag worden. Zo vraagt Jezus nog aan een ieder: Wat wilt gij dat Ik u doen zal? De meesten horen deze vraag niet eens. Anderen horen hem wel, doch zij menen dat zij zien en hebben van hun geestelijke blindheid niet het minste verstand. Zij hebben daarom Hem niet nodig. Die blinden schenkt het lief'lijk licht. En daarom blijven zij blind. Ongelukkig! Doch het is niet anders. Dat jullie maar veel zullen mogen vragen of de HEERE je de ogen openen wil. Hij is een gewillige Zaligmaker. En vragen staat vrij. Je kunt er niets bij verliezen. Je kunt er alles bij winnen. Je hebt uiteindelijk maar één ziel te verliezen. En je ziel verloren, dat is alles verloren. Denkt daar niet gering over. Denkt daar maar heel ernstig over na. Wie weet!

Misschien denken jullie wel: Waar schrijft die dominee nu eigenlijk over?

Het gaat toch over die Samaritaanse vrouw. Inderdaad. Doch zij is eigenlijk maar de aanleiding om over deze dingen te schrijven, die ogenschijnlijk niets met haar te maken hebben.

Want Hij bleef twee dagen bij hen. Daar behoorde natuurlijk ook die vrouw bij. Doch die vrouw verdwijnt eigenlijk een ogenblik uit het gezichtsveld. Hij heeft in die twee dagen aan al die Samaritanen, die tot Hem gekomen waren, onderwijs gegeven in die dingen die het Koninkrijk Gods aangaan. En daar Hij gekomen was om onderdanen voor dat Koninkrijk te winnen, heeft Hij natuurlijk in die twee dagen alles gezegd, wat er toe nodig was, om een onderdaan van dat Koninkrijk te worden.

Hij heeft daarom ook gesproken over de noodzakelijkheid van de wedergeboorte. De wedergeboorte, daar begint het mee. Dat heeft Jezus gezegd tegen Nicodemus; en dat was een leraar in Israël. Je zoudt zeggen, een man die het weten kon. Doch hij wist blijkbaar niet wat het was, wederom geboren te worden. Het is een zaak die ook nu heel veel leraars in Israël blijkbaar niet meer weten.

Je hoort van de noodzakelijkheid der wedergeboorte niet zoveel. Men acht het helemaal niet nodig, of men gaat er van uit dat het bij voorbaat wel in orde is. Men houdt zich dan voor wedergeboren, zonder dat ooit dit wonder in hun leven heeft plaatsgehad.

Dat wonder moet ook ons overkomen. Want tenzij dat iemand wederom geboren wordt, hij kan het Koninkrijk Gods niet ingaan.

"En Hij bleef aldaar twee dagen."

Ik zou hier willen vragen: Hoeveel dagen heeft de Heere Jezus onder ons al verkeerd? Misschien vinden jullie dat een vreemde vraag. Toch niet. Want Hij verkeert thans onder ons in het gewaad van de Heilige Schrift. Daarin wordt gesproken over het Koninkrijk Gods. En de Heilige Schrift is het zaad der wedergeboorte. Dat wordt steeds weer uitgestrooid. De grote vraag is, waar het valt en wat het doet in ons leven. Want het is een levend en krachtig zaad. Het veroudert nooit. Het behoudt zijn kiemkracht. Als het in goede aarde valt, doet het zijn werk. Dan wordt men een ander mens. Een nieuw mens. Men wordt dan opnieuw geboren. Dat komt in de vruchten openbaar. Men krijgt dan als een pasgeboren kindeke honger en dorst naar de woorden van het eeuwige leven. Dat is het Woord van God, de bijbel. Daar wordt men dan uit gevoed.

Men gaat dat Woord lezen met een hongerige ziel. Men gelooft dan ook echt wat er in dat woord staat. Men wordt er zelf bij betrokken. Je komt via dat Woord met God in aanraking. Het Woord veroordeelt je. Doch het geeft ook moed, aan hen die gans hulpeloos tot Hem de toevlucht nemen. Die zal Hij ten Redder zijn. Je gaat de zonde haten. Want die voeren je naar het verderf. Je gaat de Heere zoeken en het goede doen. Niet om de hemel te verdienen, doch omdat de Heere dit zo waard is. Dat komt uit de liefde tot de Heere voort. Want als een mens door Gods Geest en Woord wederom geboren wordt, dan komt er liefde in het hart tot God. "Die God is al mijn liefde waardig", wordt dan ook de taal van je hart. O zeker, je weet dan nog lang niet alles. Je bent nog geen volleerd mens. Je bent in geestelijk opzicht dan nog een heel klein kindeke. Doch het begin is er. En dat begin is uit God. En God laat niet varen de werken Zijner handen. Daar krijg je dan ook behoefte aan. Je bent leergierig. Je wilt nader onderwezen worden, in die dingen die het Koninkrijk Gods aangaan. Je bent dan in je leven van Koning veranderd.

Eerst was het je lust om de vorst der duisternis te dienen. Doch nu is het je lust om de Heere te vrezen, het allerhoogst en eeuwig goed. God zal dan verder Zelf je Leidsman wezen, en leren hoe je wandelen moet.... Ik denk dat jullie dit vers wel zullen kennen. Zoekt het ook te beleven. Je bent er eeuwig goed mee.

Hij blijft dan geen twee dagen bij je, doch al de dagen van je leven. Want Hij heeft gezegd: "Ziet, Ik ben met u, al de dagen van uw leven."

Al is Hij dan niet lichamelijk aanwezig, met Zijn genade, majesteit en Geest wijkt Hij nimmermeer. Je komt er dan in je verdere leven achter wie je zelf bent en blijft, doch ook Wie de Heere is en blijft. Hij is een God, Die trouw houdt en eeuwig leeft, en nooit laat varen de werken Zijner handen.

Doch ik moet weer gaan eindigen. Ik wens jullie veel gemeenschapsleven met de Heere toe. Dat heeft tenslotte alleen waarde. Voor de tijd en ook voor de eeuwigheid.

Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Boekbesprekingen

Thomas Brooks, **Ik ben verstomd**, 175 blz., f 29,95, Uitgeverij J.J. Groen en Zn., Leiden.

Psalm 39:10: "Ik ben verstomd, Ik zal mijn mond niet opendoen, want Gij hebt het gedaan" vormt het uitgangspunt voor het boek. De ondertitel luidt: "Over de slaande hand van God." In zijn persoonlijke leven heeft ds. Brooks (ca. 1608-1680) deze slaande hand van God ondervonden. In de inleiding wordt over ds. Brooks en zijn tijdsomstandigheden geschreven. Ds. Brooks was een vooraanstaand puritein uit de zeventiende eeuw. Op een praktische, pastorale, bevindelijke wijze wordt geschreven over diep ingrijpende zaken. Rijke lessen zijn in dit boek van Brooks te vinden voor hen die de slaande hand Gods ondervinden in hun leven. We hebben het met instemming gelezen. Treffende voorbeelden worden gegeven van christenen die liever de ergste kwellingen leden dan dat zij maar de kleinste zonde bedreven (blz. 65). "Hieronymus schrijft over een dappere vrouw die op de pijnbank lag, en tot haar vervolgers zei toch vooral hun best te doen, omdat ze vastbesloten was liever te sterven dan te liegen. De prins van Condé, die door Karel IX, de koning van Frankrijk, gevangen genomen was, werd voor de keus gesteld: naar de mis te gaan of gedood te worden, of levenslange gevangenisstraf te ondergaan. Zijn edel antwoord was, dat hij met Gods hulp nooit het eerste zou kiezen.

En wat de dood zelf of de gevangenis betrof: hij liet dat over aan het goeddenken van de koning en aan Gods voorzienigheid." Brooks wijst erop dat de verdrukkingen niet lang duren, maar kort vergeleken met de eeuwige heerlijkheid die voor de heiligen bereid is. We geven een citaat van blz. 109 "Wie kan zien op de eeuwige woningen die boven zijn, en op de liefelijkheden die eeuwig in Gods rechterhand zijn, en dan nog zeggen dat zijn verdrukking lang duurt? Wel christen, al duurt uw verdrukking nog zo lang, een uur aan de boezem van Christus zal u de lengte en de diepte van al uw verdrukkingen doen vergeeten."

Op blz. 159 lezen wij dat alle verdrukkingen die de heiligen overkomen vruchten zijn van de goddelijke liefde. Brooks schrijft het volgende: "Er is niemand zo dicht bij de bijl, zo dicht bij de vlammen, zo dicht bij de hel als hij, aan wie God niet eens meer de roede besteedt. God is het allertoonigst wanneer Hij Zijn toorn niet laat zien." Het boek is vertaald door dhr. F. van Holten. Achterin vinden we een

lijst van namen met een korte toelichting. Moge de lezing van het boek gezegend worden.

H.F. Kohlbrugge, **Gebeden**, 159 blz., f 45,-, Uitgeverij de Groot Goudriaan, Kampen.

Het boek is een herdruk van een uitgave van 1950 indertijd vertaald door ds. D. van Heyst. Het bevat gebeden uitgesproken door Kohlbrugge voor en na de prediking, opgeschreven door een gemeentelid. De inhoud van deze eenvoudige, korte gebeden is in hoofdtrekken gelijk. Het viel ons op dat er veel gebeden wordt voor de koning/keizer, voor de soldaten die in oorlog gewikkeld zijn alsook voor zieken, weduwen en wezen. We plaatsten een vraagteken op blz. 38 bij de uitdrukking genade voor recht laten gaan. De prijs lijkt me aan de stijve kant. Het boek is verder keurig uitgevoerd. Liefhebbers van Kohlbrugge zullen deze uitgave zeker waarderen.

Ds. W. Pieters, **Nader voor Zijn Aangezicht!**, 135 blz., f 29,50, Uitgeverij de Groot Goudriaan, Kampen. Het boek bevat 45 meditatieën die eerder zijn gepubliceerd in diverse bladen. Het boek is opgedragen aan neefjes en nichtjes van de schrijver. In het voorwoord lezen we deze behartenswaardige woorden: "De titel van deze pennevruchten "Nader voor Zijn Aangezicht" bedoelt te zeggen dat het in de overdenking van Gods Woord niet gaat om verstandelijke kennis, maar om bevindelijke kennis, kennis van God door ontmoeting en omgang met Hem: Voor Zijn Aangezicht. Het boek is eenvoudig, in hedendaagse taal en concreet geschreven. Hedendaagse vragen worden niet voorbijgegaan. Zo lezen wij bijv. op blz. 52 op Romeinen 13:13 en 14 "Hij zegt: niet in brasserijen...wij hebben ons daarvan dus verre te houden, al lokken ze ons soms best wel, wanneer we worden uitgenodigd om mee te gaan met een personeelsvereniging, een uitstapje van de zaak, van kennissen of van familie... En al gauw wordt dan de vraag gesteld: waarom mag dit niet, wat is er verkeerd aan? En soms is er ook niets verkeerd aan, maar Paulus waarschuwt Gods kinderen in de grote wereldstad Rome er toch voor, omdat hij weet dat het lang niet zo onschuldig is als 't vaak lijkt. U moet niet vergeten dat de zielenmoordenaar uiteindelijk maar één bedoeling heeft: onze ziel

vergiftigen, we moeten los van God. En welk middel helpt in zo'n geval beter dan te proberen die ziel vol van zondige verlokkingen te maken?" Woorden die we zeker ter harte mogen nemen. Op blz. 120 wordt geschreven over het ouderlijk gezag. "Jongelui, hoe staan jullie tegenover het ouderlijk gezag? Mopperen jullie wel eens? Zijn jullie meermalen ongehoorzaam? Denken jullie jegens je vader/moeder soms minder eervolle gedachten? Ik sta zeer schuldig aan de overtreding van het vijfde gebod: eer uw vader en uw moeder. En ik gun jullie, dat je aan deze zonde niet schuldig staat! Vraag de HEERE toch om zo'n hart dat graag gehoorzaam is en zich schikt naar de bevelen van je ouders." Moge de Heere de lezing van deze eenvoudig uitgevoerde bundel zegenen.

John Bunyan, **Komen tot Jezus Christus**, 208 blz., f 29,95, Uitgeverij J.J. Groen en Zoon, Leiden 1993.

De ondertitel van het keurig uitgevoerde boek luidt: "Hoe zondaren tot Hem komen en waarom ze bij Hem welkom zijn."

De oorspronkelijke titel van dit boek luidt: "Come and Welcome to Jesus Christ." In de oudere Nederlandse vertalingen van dit boek luidde de titel: "Komst en welkomst tot Jezus Christus." Ds. A. Baars, Chr. Geref. predikant te Middelharnis, heeft ons zeker een dienst bewezen door dit boek opnieuw te vertalen. Hij heeft getracht zoveel mogelijk recht te doen aan Bunyans eigen taalgebruik en is er naar onze mening ook in geslaagd tegelijkertijd een goed lopende Nederlandse vertaling te geven. De tekstverwijzingen die in de oorspronkelijke tekst te vinden zijn, zijn nu ondergebracht in noten. Dat levert een wat rustiger tekstbeeld op. Ds. Baars heeft zelf ook enkele verduidelijkende noten toegevoegd. Hoofdstukken en paragrafen zijn aangebracht om de leesbaarheid te vergroten. Bijbelteksten die Bunyan aanhaalde uit de King James Bijbel zijn soms letterlijk uit het Engels vertaald. In een inleiding wordt een korte schets gegeven van Bunyans leven. Ook schrijft Ds. Baars over de achtergronden, de eerste uitgaven en de oudere Nederlandse vertalingen van dit boek. We hebben grote waardering voor het werk dat Ds. Baars heeft verricht. Toch plaatsen we hier en daar een vraagtekentje. Bijvoorbeeld onderaan blz. 20 waar we lezen: "Als het zo is, dat de geredde

ziel door Christus wordt liefgehad..." Dit is onzes inziens geen correct Nederlands. Midden op blz. 141 zal i.p.v. "wandelt" "handelt" moeten staan. Op blz. 7 ontbreekt de "d" van afgedwaalden.

Het boek gaat uit de van de tekst: "Al wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen; en die tot Mij komt zal Ik geenszins uitwerpen" Johannes 6:37, voor het eerst gepubliceerd in 1678. Om enigermate een indruk te geven van de rijke inhoud van dit boek willen wij u de hoofdstukindeling weergeven: 1. De betekenis van de tekst. 2. Wat het wil zeggen tot Christus te komen. 3. Om de vastheid van de belofte. 4. Wat in Christus te vinden is. 5. Aanmoedigen om tot Christus te komen. 6. Ook afgedwaalden zijn welkom. 7. Tussen hoop en vrees. 8. Het lot van hen die niet komen. 9. Komen is een gave van God. 10. Hindernissen en twijfels. 11. Christus' welkom is welgemeend. 12. Toepassing van de hele verhandeling. We besluiten met een citaat dat handelt over de bereidwilligheid van Christus (blz. 103): "Daarom geven onze tekstwoorden voldoende grond om iedere zondaar die tot Christus komt, ermee te bemoeiden, dat Hij even bereidwillig als machtig is om hem aan te nemen. En omdat Hij ook de macht heeft om te doen wat Hij wil, wordt er voor de zondaar die tot Hem komt, volstrekt geen reden meer overgelaten om te twijfelen. Hem blijft slechts over om te komen in de volle verwachting dat hij aangenomen zal worden en in genade en barmhartigheid zal worden ontvangen." We willen het boek van harte bij u aanbevelen.

L.J. van Valen, **Die aan Zijn Naam gedenken**, 158 blz., f 39,90, Uitgeverij de Groot Goudriaan, Kampen.

Na een voorwoord en een historische inleiding, waarin onzes inziens teveel een tegenstelling wordt gemaakt tussen de Nadere Reformatie in ons land en Schotland, volgt een viertal levensbeschrijvingen. Vandaar de ondertitel van dit boek: "Vier voorbeelden van Schotse vroomheid." We hebben dit boek met belangstelling gelezen. Achtereenvolgens worden behandeld: James Fraser, Marion Laird, John Howie en Christopher Munro. Het boek bevat enkele zwart-wit illustraties. Om u een indruk te geven willen wij u een citaat geven uit het leven van James Fraser (blz. 65) "Aan het eind van zijn "Memoirs" (memoires, AvH)

gewaagt hij van de vele barmhartigheden waarmee de Heere hem in zijn leven had beweldadigd. En het belangrijkste was dat "de Heere door alle barmhartigheden mij geheiligd had en mij dichter tot Hemzelf had getrokken." Daartegenover moest hij uitroepen: "O, mijn magerheid! o mijn magerheid!" Wat maakte het hem klein wanneer hij Gods goedgunstigheid gedacht. "Dat deze voor mij zijn, ik, die zo woest, zo ellendig, zo zondig ben, die Zijn genade en barmhartigheid misbruikt heb en Hem dagelijks verdriet heb gedaan. Ik ben minder dan de minste van Zijn barmhartigheden; dit verhoogt de genade. Wie ben ik dat de Heere naar mij heeft omgezien?" Ter lezing aanbevolen.

VOOR BIJBELS
IN STATENVERTALING

Boeken van
blijvende
waarde

Het blijvende Woord, deel 1 en 2
Beschrijvingen van leven en werk van 120 bekende en minder bekende oudvaders, met portretten en prachtige kleurenfoto's van kerkgebouwen waarin ze gepreekt hebben. Voornaam uitgevoerd in kloek formaat (22 x 29 cm). Prijs per deel (los verkrijgbaar) f 42,50

Niets kan haar glans verdoven
Geschiedenis van de Statenvertaling, rijk geïllustreerd, kloek formaat (22 x 29 cm), 180 pagina's f 39,50

Het leven van John Knox
De kerkhervormer van Schotland, beschreven door Th. McCrie. Geïllustreerd, gebonden, 275 pagina's f 29,75

Op reis naar de eeuwigheid
Overdenkingen van ds. E. Vanema rond Bunyans Christenreis. Geïllustreerd, gebonden, 141 pagina's f 15,00

In de boekhandel verkrijgbaar en in onze bijbeldepots. Een uitgebreide folder wordt u op verzoek toegezonden. Bestellingen zonder postzegel naar:

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING

Antwoordnr. 2809, 4140 WB Leerdam, tel. 03451-10155

**Bemiddeling
Kraam- en
Gezinszorg
Meijer (B.K.G.M.)**

Reeds velen maakten gebruik van de bemiddeling voor Kraam- en/of Gezinszorg.

Heeft u Kraam- of Gezinszorg nodig en u bezit geen TV, bel dan gerust.

Bemiddeling Kraam- en Gezinszorg Meijer

Telefoon 02943 - 1145, mevr. J. Meijer.

KRAAMZORG

**GEZINSZORG
BKG**

De Stichting Bureau Kraam- en Gezinszorg bemiddelt tussen hulpaanvragers en zelfstandige gediplomeerde verzorgenden.

Voor uw hulpaanvraag en/of inlichtingen kunt u bellen:

08385-27799

Voor kraamhulp graag tijdig bellen!

MEDISCHE NOOD!!

In Zuid-West China

Vanuit de bergdorpen in Zuid-West China is de zeer dringende vraag gekomen om medische klinieken. In deze omgeving is geen enkele medische zorg. Christen artsen willen daar gaan werken.

Deze kliniekjes zullen worden gebouwd in plaatsen waar de huisgemeenten samenkomen. Ze kunnen dan fungeren als kleine zendingsposten.

De bouw en inrichting van een kliniek kost f 50.000.-. Kunnen we met uw hulp 3 kliniekjes bouwen? De bergbewoners zien met grote belangstelling uit naar uw antwoord.

**ONTVANGEN: f 140.500.-
NOG NODIG: f 9.500.-**

Postgiro 31 55 32
Stichting "Bonisa-Zending"

Schoolstraat 17, 2161 HB Lisse, of op rek. 33.65.54.613 van Rabobank te Lisse, t.n.v. Stichting BONISA-zending. Giror. van de Rabobank 183525.

Lezingen en informatie met of zonder dia's voor verenigingen en scholen kunt u aanvragen bij dhr. T. Schultink, tel. 05270-15063, Donaustraat 5, 8303 WL Emmeloord.